

Trivselsplan for Karasjok kommunale barnehager

- med handlingsplan mot mobbing.

Innhold

INNLEDNING	2
FOREBYGGENDE ARBEID – TIDLIG INNSATS.....	3
SOSIAL KOMPETANSE	4
Hva er sosialkompetanse	4
HANDLINGSPLAN MOT MOBBING	6
Definisjoner - Hva er mobbing?.....	6
Fysisk mobbing:	7
Psykisk mobbing (nonverbal):	7
Verbal mobbing:.....	7
Hva er vennskap?	8
Kjennetegn på barn som trives i barnehagen:	8
De voksne må være på vakt dersom et barn:.....	8
PERSONALETS ROLLE	9
SAMARBEID MELLOM HJEM OG BARNEHAGE	10
Hvordan kan foreldrene trekkes inn i det forbyggende arbeidet:.....	10
Hva kan foreldrene bidra med som forebyggende tiltak:	10
Tiltak i hjemmet:	11
Viktig i samtale med foresatte.....	11
PROSEDYRE VED AVDEKKING AV MOBBING.....	12
Tiltak som skal gjennomføres på avdelingen.	13
Vedlegg 1. Sjekkliste 1 – Barnehagens oppvekstmiljø:.....	14
Vedlegg 2. Sjekkliste 2 – Barnehagens oppvekstmiljø:.....	15
Vedlegg 3. Litteratur/ Materielliste - Tips på litteratur til de voksne:	17
Tips på bøker for barn:	17
Vedlegg 4. Foreldresamtale skjema 1.	18
Vedlegg 5. Árvvoštallan / Evaluering av tiltak som er iverksatt	19
Vedlegg 6. Givssidandoaibmajut/ tiltaksplan ved avdekking av mobbing	20
(Hvor begge parter deltar) – Skjema 2.	20
Vedlegg 7. Árvvoštallan/ Evaluering av tiltak som er iverksatt mot mobbing	22
(Hvor begge parter deltar).	22

INNLEDNING

Handlingsplanen skal sikre barna et godt psykososialt miljø i barnehagen.

Samspill – relasjoner – trygghet er grunnpilarer i våre møter med barn og foresatte i barnehagen. Barnehagen skal jobbe forebyggende slik at mobbing ikke oppstår. Trivsel er avgjørende for barns læring og utvikling. Det å bli sett, lyttet til, møtt med tydelig grensesetting – det er viktig for barn!

Psykisk helse og forebyggende arbeid er i fokus i barnehage og skole. Forskning viser at mobbing og krenkende adferd kan starte så tidlig som i barnehagealderen. Forskning viser det at barn i aldersgruppen 3-8 år er mest mottakelig for læring. Barnehagene har fokus på sosial kompetanse, vennskap og lek, relasjoner og voksenrollen. Til sammen gjør dette barnehagen til en god arena for forebygging.

Dette dokumentet skal være vårt hjelpemiddel i arbeidet for å jobbe i tråd med Barnekonvensjonen § 3 «Voksne skal gjøre det som er best for barn», Barnehageloven, Rammeplanen og forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler.

Barnehageloven §1. formål sier at hvert enkelt barns skal ha trivsel og glede i barnehagen. Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.

I følge rammeplanen skal barnehagen ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette. Barnehagen skal være et trygt og utfordrende sted der barna kan prøve ut ulike sider ved samspill, fellesskap og vennskap. Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler § 12, psykososiale forhold sier at virksomheten skal fremme trivsel og gode psykososiale forhold.

I vedtekter for de kommunale barnehagene står det at barnehagen skal aktivt og bevisst jobbe mot mobbing i barnehagen, og fremme likestilling mellom kjønnene.

FOREBYGGENDE ARBEID – TIDLIG INNSATS

Den viktigste oppgaven for personalet i arbeid mot mobbing er god innsats for å forebygge at mobbing oppstår.

Det er et mål for oss at barnehagebarna får oppleve et psykososialt miljø som gir dem gode og trygge dager i barnehagen, støtter den sosiale utviklingen deres og derigjennom forebygge mobbing.

Barnehagene skal arbeide med å skape et godt og trygt miljø for barna. Voksne i barnehagen skal arbeide for at krenking og mobbing ikke skal forekomme ved å fremme gode relasjoner, samspill og trygghet. De voksne skal være aktive i forhold til å inkludere barna i et fellesskap, legge til rette for vennskap og lek med andre barn.

Det finnes ingen garanti for at positive relasjoner utvikles «bare barn er sammen». Barnehagen skal jobbe systematisk med sosiale ferdigheter, der barn tilegner seg kompetanse i samspill med andre, hvor målet er å forebygge, stoppe og følge opp mobbing, utestenging, krenkelser og uheldige samspillsmønstre.

Rammeplanen sier barnehagen skal fremme vennskap og fellesskap. Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne. Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap. Barnas selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov.

Med bakgrunn i rammeplanen ser vi at det er barnehagens oppgave å starte det forebyggende arbeidet mot mobbing tidlig. Personalet skal ivareta barna, sikre at de blir en del av et inkluderende og trygt fellesskap, og arbeide for at dagens barnehagebarn verken skal oppleve å bli krenket eller kommer til å krenke andre i framtiden.

Udir har utgitt et veiledningshefte som heter «*Barns trivsel – voksnes ansvar*». Heftet handler om hvordan personalet kan bygge relasjoner til barn ved å være deltakende og tilstedeværende voksne. Og hvordan de voksne skal bidra til at barn utvikler sosiale kompetanse, og på den måten gi barn et godt utgangspunkt for å kunne bygge gode relasjoner til andre.

Veilederen vil fungere som et arbeidsredskap for ansatte i barnehagen, og gi grunnlag og godt utgangspunkt for refleksjon over vår rolle og vårt arbeid i barnehagen.

SOSIAL KOMPETANSE

Sosial kompetanse er vesentlig for å motvirke utvikling av problematferd som mobbing. Barn lærer gjennom alt de opplever og erfarer. Samspill med andre mennesker – barn og voksne – er av avgjørende betydning for barnets utvikling. Å forholde seg til andre er kanskje det mest vesentlige barnet lærer i barndommen. For å kunne utvikle sosial kompetanse trenger barn hjelp av voksne. Sentrale elementer i sosial kompetanse er selvhevdelse, selvkontroll, ansvarlighet, empati og samarbeid.

Barnehageloven § 2 sier barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet. Barnehagen skal gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfulle opplevelser og aktiviteter. Barnehagen skal ta hensyn til barnas alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, etniske og kulturelle bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur. Barnehagen skal formidle verdier og kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap. Barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter. Barnehagen skal ha en helsefremmende og en forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller.

Hva er sosialkompetanse

Sosialkompetanse betyr å lære seg evnen til å omgås andre mennesker på en positiv måte. Å utvikle sosial kompetanse vil i praksis si å lære seg positive relasjoner til andre mennesker og evnen til å følge regler og normer for akseptabel atferd. I barnehagehverdagen lærer barnet å mestre samspill med andre, kunne lekekoder, samarbeide, dele, ta hensyn, kunne vise empati/støtte, takle konflikter. Mangelfull sosialkompetanse kan føre til blant annet uønsket atferd som mobbing eller at barnet faller utenfor i sosiale settinger.

Det er 5 viktige punkter innenfor sosial kompetanse man bør ha fokus på (Jf. Kari Lamer - sosial lærerplan):

- Empati (medfølelse)
- Prososial atferd (hvordan opptre positivt)
- Selvhevdelse ("våge" / tør)
- Selvkontroll (kontroll, vente på tur, tenke på sikt)
- Lek, glede og humor

Metoder som kan brukes til å utvikle sosial kompetanse hos barn er blant annet «Steg for Steg» som tar for seg disse tre hovedområdene:

- Empati
- problemløsning
- mestring av sinne.

Det er også viktig å ha fokus på temaer som omhandler «venner og vennskap», ved å benytte blant annet «vennebøker» og «vennekort» som pedagogiske verktøy. Målsettingen vil være å øke barns sosiale kompetanse for å hindre mobbing, utestenging og krenkelser.

Temaer som kan være aktuelle:

- Si unnskyld
- Dele
- Vente på tur
- Si stopp
- Roe seg ned
- Bli enige
- Snakke om det
- Samarbeide
- Spre glede
- Vise følelser

HANDLINGSPLAN MOT MOBBING

Vi i vår barnehage vil ha barn som trives

- Ha nulltoleranse mot mobbing og krenkelser.
- Skape et positivt og trygt miljø.

Mobbing må avlæres. Voksne må vise tydelig at slik atferd ikke aksepteres!

Delmål:

- alle barn skal bli møtt med varme, anerkjennelse og oppmuntring, slik at de opplever seg selv som verdifulle.
- Skape et miljø der alle har respekt for hverandre for den vi er
- alle barna skal ha minst en venn, og får være med i leken
- barna skal oppleve glede og trygghet i barnehagen
- Skape et barnehagemiljø som styrker barnas selvfølelse- og som gjør dem rustet til å møte verden utenfor.
- barna møter voksne i barnehagen som ser og hører barna, og er aktive og tydelige rollemodeller
- skape et foreldresamarbeid basert på tillit, respekt og dialog
- barna skal være omgitt av ansatte og foreldre som er bevisste på sitt ansvar om å forebygge og sette inn tiltak mot mobbing i barnehagen
- forebygge mobbing ved å ha det som tema på foreldremøter og arbeidsmøter for personalet
- arbeid med det psykososiale miljøet skal ha en fast plass på dagsorden, og det synliggjøres i barnehagens planer, observasjons- og vurderingsarbeid

Definisjoner - Hva er mobbing?

Mobbing er, når en person eller en gruppe personer gjentatte ganger, og over tid, plager et eller flere offer og det er et skjevt maktforhold mellom de som mobber og de som blir mobbet. Mobbingen kan arte seg som fysisk/psykisk plaging, trakassering, trusler, erting, håning, negativ omtale/tiltale, utestenging og/eller ignorering over tid.

Professor i psykologi Dan Olweus

- det dreier seg om negative, fysiske eller psykiske handlinger begått av en eller flere mot en annen
- den som blir utsatt for erting, plaging eller utestenging, er lett tilgjengelig som del av et fellesskap han eller hun ikke har valgt selv
- det er ubalanse i maktforholdet slik at det er vanskelig å forsvare seg
- handlingene må ha en viss hyppighet og foregå over tid
- handlingene er planlagte eller ondsinnede

Barns trivsel- voksnes ansvar, Utdanningsdirektoratet

Fysisk mobbing:

Denne mobbingen er oftest lettest å oppdage. Denne formen for mobbing er vanligst blant de yngste barna (barnehagen/barneskolen). Man kan angripe et annet barn på ulike måter ved å slå, dytte, sparke, klype, lugge osv. Ofte skjer den fysiske mobbingen på den måten at den som utfører den «tilfeldigvis» kommer borti offeret. Man kan også se tegn på fysisk mobbing som istykkerrevne klær og blåmerker.

Psykisk mobbing (nonverbal):

Den vanligste formen for mobbing er den stille mobbingen. Ofte skjer det også denne type mobbing som er vanskeligst å oppdage fordi den skjer i det skjulte. Men denne type mobbing kan også skje åpent med for eksempel: oppgitt sukking, hvisking, grimaser, ekskludering: *stenge ute, holde utenfor, støte ut (utestenging)*, taushet eller at man blir betraktet som luft.

Verbal mobbing:

Denne type mobbing kan være lettere å oppdage enn den psykiske, men ikke alltid. Ekle ting kan sies i det stille, og gjerne bak de voksnes rygg. Barna hvisker om vedkommende, sprer rykter og løgner og får andre med på sitt parti.

Verbal mobbing innebærer å si ekle og ubehagelig ting, true og håne.

Vilkårlig erting er ikke definert som mobbing, heller ikke enkelt episoder med konflikter eller slåssing, samt enkelt tilfeller av utestenging m.m. Slike episoder kan forekomme i barns lek.

Hvis mobbing oppstår er et godt samarbeid mellom hjemmet og barnehagen en viktig faktor for å løse konflikten.

Arbeid mot mobbing:

I enhver barnehagehverdag vil det iblant oppstå negative enkeltepisoder. Små barn kan både krangle og slåss, og de kan bli lei seg. Å forhindre slike episoder fullt og helt er umulig. Det er vondt for barn å bli ertet, plaget eller utestengt fra lek, og det er nettopp enkeltbarnets opplevelse som er essensiell.

De voksne må ta avstand fra de negative handlingene, og samtidig skal de ivareta barna og anerkjenne følelsene de gir uttrykk for. Det er også viktig å arbeide aktivt for at negative hendelser ikke skal utvikle seg, feste seg over tid og bli til gjentatte handlingsmønstre.

Barnehagen skal ivareta alle barn, sikre at alle barn blir en del av et inkluderende og trygt fellesskap. Barnehagen skal jobbe aktivt med å fremme respekt og toleranse mellom barn i barnehagen. Den viktigste oppgaven for personalet i arbeid mot mobbing er god innsats for å forebygge at mobbing oppstår.

Godt planlagt, strukturert arbeid under god ledelse- med sosial kompetanse hos hvert enkelt barn, samt arbeid med det sosiale miljøet er grunnleggende arbeid for å forebygge mobbing. Det handler om å være bevisste, påloggede voksne som har evne til å lese barns atferd som et språk.

Hva er vennskap?

Vennskap omhandler mer enn bare å ha en venn - vennskap gir glede og trivsel!

SPRÅK KOMMUNIKASJON	Noen som bryr seg	Noen blir glad om du kommer	Noen å ha det moro sammen med	Vennskap tåler en krangel	Deler med hverandre	BARNAS MEDVIRKNING
	Styrke selvbilde og selvfølelse	Ha noen å dele gleder og sorger med			Sosial kompetanse	
	Gir trygghet og tilhørighet	Vennskap			Omsorg/omtanke	
	Å legge til rette for vennskap					
	Tilrettelegge for lek	Observasjoner	Felleskapsaktiviteter	Lytte til barna	Voksne som gode forbilder	Voksne som deltakende tilretteleggere

Mål:

Barn får erfaring med og utvikler seg i forhold til læring og dannelse i leken gjennom

- Samspill - Barnet leker
- Relasjoner - Barnet har venner
- Trygghet - Barnet viser følelser

Kjennetegn på barn som trives i barnehagen:

- Alle barn har noen å leke med
- Barn kan regulere egen atferd
- Barn kan hevde seg selv på en god måte
- Barn kan utsette eget behov
- Barn kan sette ord på følelser og tolke andres følelser
- Barn kan vise omsorg og empati
- Barn kan forhandle i lek

De voksne må være på vakt dersom et barn:

- Ofte blir utsatt for sårende kommentarer
- Gjentatte ganger blir gjort narr av eller blir ydmyket
- Blir dominert av andre barn
- Blir dyttet, slått uten å kunne forsvare seg
- Har sår eller er lei seg uten å kunne (ville) forklare seg
- Blir utestengt fra gruppelek
- Ofte er den siste som blir valgt i lek
- Stadig holder seg til en voksen i utetiden
- Virker redd og usikker
- Vil ikke i barnehagen
- Barnet begynner å tisse på seg etter å ha vært tørr
- Endrer spise- og sovevaner
- Blir oppfarende og fort sint
- Får dårligere selvbilde/-tillit
- Plager yngre barn eller søsken
- Blir veldig stille og "usynlig"

PERSONALETS ROLLE

I barnehagen trenger vi voksne som vet hvordan de skal opptre, samhandle, kommunisere, reagere og være et godt forbilde for barna. Det er derfor svært viktig at vi jobber kontinuerlig med den voksnes rolle. De voksne skal:

- jobbe målbevisst med sosial kompetanse. (selvhevdelse, empati, rolletaking, prososial atferd, selvkontroll, lek, glede, humor, medvirkning osv.)
- legge grunnlaget for at barna skal utvikle gode ferdigheter for kommunikasjon, refleksjon og konfliktløsning.
- Oppmuntre barn til å fortelle om egne tanker, følelser og opplevelser, og personalet ivaretar de gode samtalene.
- være bevisste voksne som er tilstede (lytter, hører, ser, tar barnet på alvor)
- bruke forklaringer overfor barnet
- tenke på barnets følelser, ta seg tid til å sette seg ned med barna
- ta seg tid til individuell kontakt, vise omsorg og bry seg
- bestrebe/jobbe med å se og samhandle med alle barn
- respektere barna, la barna være med å bestemme
- vær høflig mot barnet, den voksen er et godt forbilde for barnet
- Både ansatte og foresatte oppfordres til å omtale barnehagen positivt i barnas påhør.

Personalet skal jobbe kontinuerlig med å skape et godt barnehagemiljø på alle avdelinger. Temaer som jevnlig bør tas opp til diskusjon både i personalgruppa og med foreldregruppa er sosial kompetanse, vennskap og mobbing.

Det er viktig at barnehagen er åpen for alle typer hendelser fra foresatte, og tar alle henvendelser på alvor, og det er viktig å følge opp ved å gi jevnlige tilbakemeldinger.

Progresjonen i dette arbeidet sikres ved å foreta ulike kartlegginger etter behov, som setter fokus på egen praksis og virksomhet (se vedlagte sjekklister).

Ved krenkende adferd:

Voksne skal: «Alltid gripe inn – aldri overse!»

Overser du - tar du parti. Griper du inn, viser du at det ikke er greit.

Signaleffekt; Vi tolererer ikke at noen er ugrei eller sier noe stygt til andre.

Sender viktige signaler, de voksne skal bry seg og følge med, ha mot, styrke til å gripe inn. Støtte opp, følge opp barnet (individuelle tiltak).

SAMARBEID MELLOM HJEM OG BARNEHAGE

Hvordan kan foreldre støtte barnas sosiale utvikling og bidra til å skape et godt psykososialt miljø som forebygger mobbing og krenkelser?

Barnehageloven sier at barnehagen skal samarbeide med hjemmet, ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Gjennom holdningsskapende arbeid og konkret handling i samarbeid med hjemmene skal personalet i barnehagen skape et trygt, inkluderende og stimulerende barnehagemiljø som forebygger mobbing.

Det er viktig at foresatte er engasjert i arbeidet med trivsel og trygghet i barnehagen, samt det å bygge opp et inkluderende fellesskap. Barnehagen informerer og ansvarliggjør foresatte i forhold til deres ansvar. Dette skal gjøres på foreldremøte, i foreldresamtaler og gjennom jevnlig dialog.

Alt barnehagen gjør, skal ha barnets beste som grunnlag, og et nært samarbeid med hjemmet er viktig for å støtte barnets utvikling. Relasjonen mellom barnehage og hjem må være preget av åpenhet og likeverd. Personalet har ansvar for å samarbeide med alle foreldrene på en slik måte at de opplever seg sett, hørt og inkludert. Det er viktig for foreldrene at personalet viser interesse for barnet deres og opptrer som tilstedeværende og trygge. (Barns trivsel - voksnes ansvar. Udir)

Hvordan kan foreldrene trekkes inn i det forbyggende arbeidet:

- Ved å gjøre *handlingsplan mot mobbing* tilgjengelig for foreldrene.
- Å ha temaer som mobbing og forebyggende arbeid på foreldremøter og i samarbeidsutvalgsmøter.
- Jevnlig informere foreldrene om hvordan barnet har det i barnehagen
- Gjennomføre foreldresamtaler, ha god dialog med foreldre/foresatte hvor temaer som sosial utvikling, vennerelasjoner, trivsel og mobbing er aktuelle.
- På foreldreråds-/ foreldremøte informeres det om barnehagens handlingsplan mot mobbing. Hvordan det jobbes for å forebygge mobbing, hvilke rutiner som finnes ved eventuell avdekking av mobbing og hva foreldrenes rolle i dette bør være.

Hva kan foreldrene bidra med som forebyggende tiltak:

- Være gode rollemodeller, som snakker fordelaktig og positivt om andre barn og deres foreldre i barnas påhør
- Være engasjerte i egne og andres barn i barnehagen.
- Hilse på og prate med barn og foreldre du møter i barnehagen
- Støtte opp under barns vennskap ved å vise at du liker barnets venner, prater med dem og inviterer dem med på aktiviteter
- Trene barnet å snakke om følelser og om hvordan det oppleves dersom noen blir holdt utenfor og forskjellsbehandles, oppmuntre barna til å dele og være raus.

- Gripe inn når barnet viser uønsket atferd rettet mot andre barn, og på den måten vise at dette ikke er greit
- Være gode modeller i konfliktløsning og hjelpe barna til å finne gode måter å løse konflikter på
- Være bevisst på hva som legges ut i sosiale medier. Dette er ikke stedet å ta opp vanskelige ting og det man er misfornøyd med
- Foreldre og barnehagen samarbeider om felles regler for invitasjon til bursdagsselskaper, slik at ingen barn holdes utenfor
- Være bevisste på å omtale barnehagen positivt og ta opp eventuelle negative episoder direkte med personalet.

Tiltak i hjemmet:

- Ta signaler på alvor hvis barnet endrer adferd og ta snarest kontakt med barnehagen.
- Delta på foreldremøter og foreldresamtaler.
- Lytte til barnet og prate med barnet om deres hverdag.
- Vurdere å invitere andre barn med hjem, la barna treffes i en annen setting, enn den de er vant med i barnehagen.
- La barnet være delaktig på sosiale arenaer for å ivareta vennskap og videreutvikle sosial kompetanse.

Viktig i samtale med foresatte.

I dialogen med barnets hjem er det avgjørende at foresatte får satt ord på barnets og sin historie slik de opplever den. Barnehagen kan ha opplevd dette på en annen måte enn foreldrene, derfor blir det viktig å understreke at begge parter historie/opplevelse kan være like reell. Barnet har ulike roller i livet sitt, som naturligvis kan føre til at barnet agerer ulikt på de ulike arenaene. Gjennom felles dialog vil vi kunne komme fram til en løsning som er til det beste for barnet.

PROSEDYRE VED AVDEKKING AV MOBBING

Det er viktig at alle ansatte som oppdager eller får informasjon om mobbing, gis informasjon til pedagogisk leder om hendelsen. Pedagogisk leder har sammen med det øvrige personalet ansvar for å igangsette tiltak dersom mobbing avdekkes.

Det er styrer som har det overordnede ansvaret og skal alltid informeres om det som oppdages uheldige relasjoner blant barna, for å sikre at tiltak blir iverksatt.

Tiltak:

1. Observasjon. Skap en oversikt over situasjonen og hvem som er involvert. Miljøet og samspillet mellom barna må observeres.
2. Pedagogisk leder har ansvar for å informere og involvere foreldre/foresatte både til den som er blitt mobbet og mobbeofferet så fort som mulig, der det informeres og innhentes informasjon om hendelsen/ saken. Utarbeides tiltaksplan – «Foreldresamtale skjema 1.»
3. Pedagogisk leder og foreldrene skal utarbeide tiltak for å stoppe «mobbingen». Det er viktig å snakke om; Hva barnehagen kan bidra med og hva foreldrene kan bidra med?
4. Ped.leder innkaller til foreldresamtaler der man har samtaler med begge parter, først hver for seg, og deretter sammen – **Vurderes i hvert enkelt tilfelle, avhengig av saken.**
5. Skjemaset «Tiltaksplan ved avdekking av mobbing skjema 2» fylles ut og signeres av både foreldre/foresatte og pedagogisk leder (tiltak og avtaler iverksettes)
 - Hvem er tilstede, hva har skjedd, hvilke tiltak/avtaler settes i gang
 - Evalueringsmøte avtales hvor det skal snakkes om hva som har fungert/ikke fungert. Komme med eventuelle nye tiltak.
 - Disse møtene avholdes etter behov eller til man ser at problemet er løst.
6. Kopi av rapporten sendes til kommunalleder for v/ oppvekst, utdanning, språk og kultur
7. Om saken ikke kan løses internt - Søk råd og veiledning hos eksterne samarbeidspartnere som f.eks PPT, helsesøster eller barnevernet.

Tiltak som skal gjennomføres på avdelingen.

Ansvarlig: pedagogisk leder i samarbeid med øvrige personale.

1. Følge opp avdelingen der mobbing har skjedd

- Styrke barnas selvfølelse og skape tillit. Både mobber og mobbeoffer. Heve statusen til barn som er utsatt.
- Start umiddelbart å jobbe med relasjonsbygging mellom de barna det gjelder og involver hele barnegruppa.
- I samtalen med barnet som mobber bør det dreie seg om den virkning mobbingen får for barnet som blir mobbet– forklar tydelige om hvorfor slik atferd er uakseptabelt.
- Hjelp barna i barnegruppa/ barnet som mobber å snu adferden til noe mer positivt ved å utvikle andre handlingsalternativer
- La barn som har vært utsatt/blir utsatt for mobbing få positive opplevelser ved å positiv oppmerksomhet fra de andre barna.
- Veilede barnet som mobber med handlingsmønstre/ alternative måter å handle (være) på.

2. Ha fokus på sosial kompetanse og vennskap i samlingsstunder hvor hele barnegruppa inkluderes og involveres.

- Aktuelle temaer kan være vennerelasjoner, vennskap, trivsel, sosial tilpasning og mobbing.
- Andre tiltak: Lage «vennshipsblomst» med positive ord til hvert enkelt barn.
- Bruk litteratur, drama, lek, musikk og tegning som pedagogisk hjelpemiddel for å lære å reagere når andre blir plaget, få kjennskap hvordan det kan oppleves å bli ofte plaget, få satt i gang tankevirksomhet rundt hvordan det føles å ikke ha venner.
- Ta med små gruppe (blant annet) med de involverte barna. La de bli kjent med hverandre på en annen måte.

Vedlegg 1. Sjekkliste 1 – Barnehagens oppvekstmiljø:

Spørsmål	Ja	Nei	Sjelden	Vet ikke
Er voksne i vår barnehage anerkjennende og støttende i forhold til barns initiativ?				
Blir alle barna sett og bekreftet, ut fra sine behov?				
Får noen barn stadig positiv oppmerksomhet fra oss voksne – mer enn andre barn?				
Får noen barn stadig negativ oppmerksomhet fra oss voksne – mer enn andre barn?				
Kan en se at det har blitt et ”mønster” i at vi voksne har lettere for å tro på noen barns forklaring på konflikter enn andre i gruppa?				
Er det noen barn i gruppa som vi voksne tar mer kontakt med – og finner på flere aktiviteter med enn andre barn?				
Er det noen barn i gruppa som vi voksne tar lite kontakt med – og sjelden tar initiativ til aktiviteter med?				
Klarer vi å involvere alle barna i fellesskapet – feks praten rundt bordet ved måltider?				
Har vi voksne større tålmodighet med enkelte barn i gruppa enn andre, når det gjelder å følge dem opp / hjelpe dem?				
Blir noen barn raskere avbrutt / avvist av oss voksne enn andre når de tar kontakt med oss?				
Er alle voksne bevisst på at barn ikke alltid klarer å skille spøk / ironi? (Være forsiktig med bruk av ironi i fht. Barn som ikke forstår dette)				

Vedlegg 2. Sjekkliste 2 – Barnehagens oppvekstmiljø:

Spørsmål	Ja	Nei	Sjelden	Vet ikke
I forhold til barn:				
Har alle barn minst en venn?				
Har alle barn noen å leke med, eller får være med i leken				
Miljøet i vår barnehage preget av gjensidig omsorg, anerkjennelse, varme og oppmuntring				
Viser barna respekt for hverandre				
Har vi trygge og glade barn i barnehagen				
Er samspillet barna imellom preget av likeverdighet og veksling av hvem som bestemmer og hvem som til enhver tid får være med?				
Er det en trygg og avslappet tone preget av humor, spontanitet, oppmuntring og glede?				
I forhold til voksne:				
Er gode og aktive rollemodeller				
Tar tak i negative handlingsmønstre				
Tar foreldrenes tilbakemeldinger på alvor				
Ser og hører barna				
Tør ta tak i erting og plaging og stopper negativ atferd				
Veileder og hjelper barna til å løse konflikter				
Er deltakende og tilstedeværende i lek med barna				
Jobber målbevisst med sosial kompetanse				
Anvender anerkjennende kommunikasjon				
Har samtaler med grupper av barna om hvordan de har det i barnehagen				
Snakker positiv om barnehagen i barnas påhør				
I forhold til foreldre				
Har god dialog med barnehagen				
Sier fra til barnehagen dersom de er bekymret for noe				
Deltar på foreldremøter				
Deltar på foreldresamtaler				
Snakker positiv om barnehagen i barnas påhør				
Forebyggende arbeid i barnehagen				
Arbeider aktivt med det psykososiale miljøet og har dette arbeidet synliggjort i planer og vurderingsarbeid				
Har sosial kompetanse og psykososialt miljø på dagsorden, diskuterer omkring mobbing, vennskap og sosial kompetanse på møter og planleggingsdager				
Har tiltak som iverksettes når mobbing oppstår				
Er åpen for alle typer henvendelser fra foreldre/foresatte, og tar alle henvendelser alvorlig				

Har et godt samarbeid mellom ansatte og foreldre				
--	--	--	--	--

Punktene i dette skjemaet er utarbeidet med utgangspunkt i Udirs veileder «Barns trivsel – voksnes ansvar».

Evaluering:

Er vår barnehage der vi vil den skal være i forhold til oppvekstmiljø?

- Sjekkliste 1 og 2 barnehagens oppvekstmiljø blir jevnlig diskusjonsgrunnlag i personalgruppa, på avdelingsmøter, personalmøter osv.
- Personalet skal årlig evaluere sitt arbeid med å forebygge mobbing
- Planen skal oppdateres i forhold til gjeldende retningslinjer fra kunnskapsdepartementet
- Barnehagene har selv ansvaret for å jobbe iht. de mål og retningslinjer som er i denne planen.

Vedlegg 3. Litteratur/ Materielliste - Tips på litteratur til de voksne:

- Kari Lamer: Sosial Kompetanse. Teoribok, håndbok.
- Myrna B. Shure: JEEP (Jeg er en problemløser)
- Berit Bae: Det interessante i det alminnelige
- Reidar Pettersen: Mobbing i barnehagen
- Jesper Juul: det kompetente barn
 - Jesper Juul: Fra lydighet til ansvarlighet
 - Jesper Juul: Diverse videoer
 - Barne og fam.dept. 2002: Mobbing i barnehagen
- Kari Pape: Fra ord til handling – fra handling til ord.

(+denne artikkelen er skrevet av Øyvind Kvello og inneholder egen litteraturliste)

Barns trivsel-voksnes ansvar - Forbebyggende arbeid starter i barnehagen: <https://www.udir.no/trivselsveileder/>

<https://www.udir.no/Upload/barnehage/Pedagogikk/Veiledere/veilederBM.pdf?epslanguage=no>

Mobbing i barnehagen – regjeringen.no;

Mobbing i barnehagen – Et hefte for deg som jobber i barnehagen:

[https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0006/ddd/pdfv/210592-mobbing skjerm bokm.pdf](https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0006/ddd/pdfv/210592-mobbing_skjerm_bokm.pdf)

Mobbing: <https://www.udir.no/nullmobbing>

Voksne skaper vennskap: <https://www.udir.no/nullmobbing/voksne-skaper-vennskap/>

Hva er mobbing: <https://www.udir.no/nullmobbing/hva-er-mobbing/>

Barnet mitt blir mobbet, hva skal jeg gjøre?: <https://www.udir.no/nullmobbing/hva-gjor-jeg-nar-barnet-mitt-ikke-trives-i-barnehagen2/>

Mobbing i barnehagen. FUB – foreldreutvalget for barnehagene - hefte – norsk:

<http://www.fubhg.no/getfile.php/3789738.1843.adtctpqwvy/Mobbing+i+barnehagen+%28bokm%C3%A51%29%2C+3.+utgave.pdf>

Mobbing i barnehagen. FUB – foreldreutvalget for barnehagene Hefte . samisk:

<http://www.fubhg.no/getfile.php/3469260.1843.yaxacfxqr/Mobbing+i+barnehagen+%28nordsamisk%29.pdf>

Kari Pape: Fra ord til handling – fra handling til ord.

<http://lamer.no/>

Youtube: se flere filmer om mobbing: skriv: voksen skaper vennskap i søkefeltet

Tips på bøker for barn:

<ul style="list-style-type: none">• Tor Åge Bringsværd: Karsten liker å danse• Tor Åge Bringsværd: Ruffen – sjøormen som ikke kunne svømme• Tone Lie Bøttinger: Min storebror apen• Paul Leer Salvesen: Fy Fabian• Anne De Bode: Det er alltid meg de skal ta• Lena Klefeldt: Otto og Joppa• Mats Wanblad: Lilleving• Ulf Nilsson: Den lille gutten og løven• Per Christian Jersild: Hymir• Kari Saanum: Herr Alkabars nese• Gunn-Britt Sundstøm: Gutten i supermanddrakten	<ul style="list-style-type: none">• Else Færden: Den stygge drageungen• Birgitta Stenberg: Billy og sinte Lotta• Birgitta Stenberg: Bjørn drar på landet• Gunder Andersson: Martins sommer• Trond Brønne: Petter og månen• Eva Eriksson: Stures nye jacka• Gunilla Bergström: Albert og udyret• Gunilla Bergström: Hvem kan redde Albert Åberg?• Ursula Kirchberg: Selim og Susanne• Egon Mathiesen: Katten med de blå øynene• Mette Cecilie Newth: Lille Skrekk
---	--

Dokumentet ferdigstilt 25.05.18

Vedlegg 4. Foreldresamtale skjema 1.

Dato:			
Hva gjelder saken:			
Barnets navn:	Født:	Avdeling:	
Mors navn:			
Adresse			
Telefon/Mobil:			
Fars navn:			
Adresse:			
Telefon/Mobil:			

Situasjonsbeskrivelse:

--

Plána áigodagas/ Plan for perioden:

DOAIBMABIJUT/TILTAK	Ovddasv./ ansvarlig
1.	
2.	
3.	
4.	
Nytt møte –dato:	
Annet:	

Vánhemat Foreldre/foresatte	Dato:	Vuolláičála / Underskrift:
Vánhemat Foreldre/foresatte	Dato:	Vuolláičála / Underskrift:
Pedaguáláš jodiheaddji/ pedagogisk leder:	Dato:	Vuolláičála / Underskrift:

Vedlegg 5. Árvvoštallan / Evaluering av tiltak som er iverksatt

Dato:			
Henviser til sak/ skriv/ foreldresamtale datert:			
Barnets navn:	Født:	Avdeling:	
Mors navn:			
Adresse			
Telefon/Mobil:			
Fars navn:			
Adresse:			
Telefon/Mobil:			
Har situasjonen endret seg/ hvordan er situasjonen nå:			

DOAIBMABIJUID ÁRVVOSTALLAN / EVALUERING AV TILTAK	
1.	
Evaluering:	
Nytt tiltak:	
2.	
Evaluering:	
Nytt tiltak:	
3.	
Evaluering:	
Nytt tiltak:	
4.	
Evaluering:	
Nytt tiltak:	
Annet:	
Nytt møte –dato:	

Vánhema Foreldre/foresatte	Dato:	Vuolláičála / Underskrift:
Vánhema Foreldre/foresatte	Dato:	Vuolláičála / Underskrift:
Pedagualáš jodiheadđji/ pedagogisk leder:	Dato:	Vuolláičála / Underskrift:

Mánggus/ Kopi: Kommunalleder v/Oppvekst, utdanning, språk og kultur

Vedlegg 6. Givssidandoaibmajut/ tiltaksplan ved avdekking av mobbing
(Hvor begge parter deltar) – Skjema 2.

Dato:

Kl.

Gii givssiduvvo/ den som mobbes:

Barnets navn:	Født:	Avdeling:
Mors navn:		
Adresse		
Telefon/Mobil:		
Fars navn:		
Adresse:		
Telefon/Mobil:		

Givssideaddji/ mobber:

Barnets navn:	Født:	Avdeling:
Mors navn:		
Adresse		
Telefon/Mobil:		
Fars navn:		
Adresse:		
Telefon/Mobil:		

Ossodaga bálvvát / ansatte v/ avdelingen:	
Geat čeahkkimis/ tilstedet på møtet:	

2. Dáhpáhusdiehtu / Situasjonsbeskrivelse

--

DOAIBMABIJUT/TILTAK	Ovddasv./ Ansvarlig
1.	

2.	
3.	
4.	
Nytt møte –dato:	
Annet:	

Vánhema Foreldre/foresatte	Dato:	Vuolláičála / Underskrift:
Vánhema Foreldre/foresatte	Dato:	Vuolláičála / Underskrift:
Pedaguáláš jodiheadji/ pedagogisk leder:	Dato:	Vuolláičála / Underskrift:

Mággus/ Kopi: Kommunalleder v/Oppvekst, utdanning, språk og kultur

Vedlegg 7. Árvvoštallan/ Evaluering av tiltak som er iverksatt mot mobbing
(Hvor begge parter deltar).

Dato:	
--------------	--

Gii givssiduvvo/ den som mobbes:

Barnets navn:	Født:	Avdeling:
Mors navn:		
Adresse		
Telefon/Mobil:		
Fars navn:		
Adresse:		
Telefon/Mobil:		

Givssideaddji/ mobber:

Barnets navn:	Født:	Avdeling:
Mors navn:		
Adresse		
Telefon/Mobil:		
Fars navn:		
Adresse:		
Telefon/Mobil:		

Henviser til sak/ skriv/ foreldresamtale datert:**Geat čoaikkimis/ tilstedet på møtet:****Har situasjonen endret seg?/ hvordan er situasjonen nå?:**

Lea go givssideapmi nohkan?/ Har mobbingen opphørt?
Jus ii, ođđa doaibmabijuid bidjat johtui / Hvis nei, nye tiltak settes inn.

DOAIBMABIJUID ÁRVVOSTALLAN / EVALUERING AV TILTAK

1.
Evaluering: Nytt tiltak:
2.
Evaluering: Nytt tiltak:
3.
Evaluering: Nytt tiltak:

4.
Evaluering:
Nytt tiltak:
Annet:
Nytt møte –dato:

Vánhemat Foreldre/foresatte	Dato:	Vuolláičála / Underskrift:
Vánhemat Foreldre/foresatte	Dato:	Vuolláičála / Underskrift:
Pedaguáláš jodiheadji/ pedagogisk leder:	Dato:	Vuolláičála / Underskrift:

Mággus/ Kopi: Kommunalleder v/Oppvekst, utdanning, språk og kultur